

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

RYHMÄNOHJAUKSEN KEHITTÄMINEN VOIONMAAN LUKIOSSA

Timo Ilomäki

2005

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

TIIVISTELMÄ

Ilomäki, Timo

Ryhmäohjauksen kehittäminen Voionmaan lukiossa

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2005, 31 s.

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä.

Kehittämishankkeen päätavoitteena oli kehittää Voionmaan lukion ryhmäohjausta. Tarkoituksena oli selvittää, millaisia ajatuksia ja kokemuksia opiskelijoilla ja opettajilla ryhmäohjauksesta on ja millaisella järjestelmällä ryhmäohjausta olisi paras toteuttaa. Lisäksi tutkimuksessa kuvataan ryhmäohjaustuntien sisällön kehittämistä tiedottamisesta opiskelijan kasvua tukeviin aiheisiin, kuten itsetuntemuksen, opiskelutaitojen, ja jatko-opiskelu sekä työelämään liittyviin teemoihin.

Tutkimuksen tulokset vahvistivat, että ryhmäohjausryhmän yhdessäoloa on lisättävä, jotta ryhmän yhteishenki voisi rauhassa kehittyä. Ryhmytymistä olisi mahdollista tukea ohjaamalla opiskelijan valintoja siten, että sama ryhmä opiskelisi enemmän yhdessä. Palautteissa opiskelijan kasvun tukemiseen liittyviä teemoja pidettiin tärkeinä. Jatkossa mietitään, siirtyvätkö työelämän, jatko-opiskelun sekä itsetuntemuksen teemat ainoastaan opinto-ohjaukseen ja ryhmäohjaustunnit liittyisivät yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Opiskelijapalautteissa yhteishengen kasvattamista sekä opiskeluun liittyvää tiedottamista pidettiin tärkeimpänä ryhmäohjauksen muotona; ryhmäohjaajat painottivat aikuisuuden, kuuntelemisen ja kannustamisen merkitystä, myös opintojen seuranta ja tiedottamisen merkitystä korostettiin. Jatkossa on myös mietittävä, miten eri oppiaineissa olevia opiskelijan kasvua tukevia teemoja voisi nostaa korostetummin esiin.

Asiasanat: lukio, opinto-ohjaus, ryhmäohjaus

Ilomäki, Timo

Development of group tutoring in Voionmaa upper secondary school

Jyväskylä: University of Jyväskylä. Guidance and Counselling Education and Research Unit, 2005, 31 s.

Guidance and Counselling Development Projects and Practices

ABSTRACT

The main purpose of this study is to develop group tutoring methods of Voionmaa upper secondary school. Important questions are what kind of thoughts and experiences teachers and students had of group tutoring and what is the best way to carry out it. The development of the content in the group tutoring classes, meaning subjects like self-esteem, studying skills, future study possibilities and working life are also described in the study.

The study results confirm that the members of the tutoring group must be together much more in order to develop communal spirit. It's possible to support this process by guiding their study choices so, that the schema group would together study same subjects more. In the future it is important to decide, which contents belong to study counselling and which to group tutoring. In the student feedback the important things were communal spirit and informing. Teachers consider adulthood, listening and support of a student as important things. Also follow-up studies and informing were important. It's also important to think the role of different subjects which contents provide possibilities to learn themes of personal development.

Keywords: upper secondary school, student counselling, group tutoring

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OHJAUS VOIONMAAN LUKIOSSA	7
3 YKKÖSTEN RYHMÄNOHJAUSTUNNIT	9
3.1 Syyslukukausi 2004	9
3.2 Kevätlukukausi 2005	10
3.3 Palautteita	12
4 KAKKOSTEN JA ABIEN RO-TUNNIT	14
4.1 Syyslukukausi 2004	14
4.2 Kevätlukukausi 2005	15
4.3 Palautteita	15
4.4 Yhteenvedo lv. 2004 – 2005	17
5 SYYSLUKUKAUSI 2005	19
5.1 Ykköset	19
5.2 Kakkoset	20
5.3 Abit	22
5.4 Ryhmänohjaajien palautteita	23
5.5 Syyslukukauden 2005 palautteita	27
6 RYHMÄNOHJAUKSEN TULEVAISUUS	29
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Opinto-ohjaajan monimuoto-opintojen kehittämishankkeessa kuvaan Voionmaan lukiossa toteutettua ryhmäohjauksen kehittämishanketta. Voionmaan lukiossa opiskelee noin 550 opiskelijaa, joista urheilulukiolaisia on noin 110. Opettajia ja valmentajia on nelisenkymmentä. Viimeisen kahden vuoden aikana Voionmaan lukiossa on yhtenä painopistealueena ollut ryhmäohjauksen kehittäminen. Tavoitteena on ollut ryhmäohjaajien toiminnan vahvistaminen ja vastuun lisääminen sekä ryhmäohjaustuntien sisältöjen syventäminen. Ryhmäohjauksella tarkoitetaan pitkäaikaista ohjausta, jolla on tavoitteet sekä kohderyhmä. (Ruponen, Nummenmaa & Koivuluhta, 2000.)

Lukiolaisnuori on kehityksessään vaiheessa, jossa hän itsenäistyy ja rakentaa identiteettiään. Vilko Riihelän mukaan nuoruuden keskivaiheessa (16-19) nuori luopuu riippuvuudestaan vanhempiinsa. Hän etsii identiteettiään ja pohti vastauksia moniin itseään koskeviin kysymyksiin: Mitä mieltä olen itsestäni? Mitä muut ajattelevat minusta? Millainen mies / nainen olen? Mitä haluan opiskella? Mihin ammattiin haluan? Harrastukset, ystävät, erilaiset uudet kiinnostavat asiat ovat tärkeitä. Elämän mielekkyyttä etsitään eri tavoin. (Vilko-Riihelä, 2001.)

Lukiolaisen psykologisen kehitysvaiheen tavoitteet ovat yhteneväisiä lukion ohjauksen tehtävien ja tavoitteiden kanssa. Lukion opetussuunnitelman perusteissa ohjauksen tehtäviä on määritelty seuraavasti: ”Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Lukion opinto-ohjausta järjestetään kurssimuotoisena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ja opiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä.” (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2003.)

Ryhmäohjaustunnit pidetään jokaisen jakson ensimmäisenä päivänä. Yhteisiä sisältöjä tunneille ovat tulevan jakson tiedotukset ja kalenterin tarkistaminen. Osa aiheista on kaikille vuositasoille yhteisiä, osa aiheista puolestaan on suunnattu juuri kyseisen vuosikerran tarpeisiin: ykkösille opiskelutaitoja, kakkosille ja abeille tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista. Ryhmäohjaustuokioiden sisältö oli aiemmin vahvasti tiedotusluonteinen, mutta tämän kehittämishankkeen myötä on tuntien sisältöjen tavoitteena on opiskelijan kasvun tukeminen, kuten sosiaalisten taitojen, itsetuntemuksen, opiskelumotivaation sekä oppimisen taitojen vahvistaminen. Opiskelutaidoista lukion ykkösille järjestetään myös erityinen lukiokurssi, jossa opinto-ohjaajat ja aineenopettajat antavat tietoa opiskeluun liittyvissä asioissa. Vanhalakka-Ruohon mukaan ryhmäohjauksen avulla on mahdollisuus kehittää nuorten päätöksenteko- ja vuorovaikutustaitoja. Ryhmäohjauksen sisältöjen tulee käsitellä asioita, joita nuoret pystyvät turvallisesti yhteisesti jakamaan. (Vanhalakka-Ruoho, 2005.)

Koska kuuden jaksotunnin ja pienempien ryhmäohjaustuokioiden aika on opiskelijan kasvun tukemiseen aivan liian lyhyt, on kehittämishankkeen aikana tarkoitus selvittää muitakin mahdollisuuksia opiskelijan kasvun tukemiseen. Lukion uuden opetussuunnitelman aihekokonaisuudet, aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä kehitys, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien

tuntemus, teknologia ja yhteiskunta, viestintä- ja mediaosaaminen antavat uusia mahdollisuuksia opiskelijan kasvua tukevien sisältöjen käsittelyyn.

Raportoin kehittämishankkeessani huomioista, joita olen kuluvan puolentoista vuoden aikana ryhmänohjauksen kehittämisestä tehnyt. Arvioinnin pohjana ovat opiskelijoiden ja ryhmänohjaajien antamat palautteet Usein koulun kehittämishankkeissa toimitaan yrityksen ja erehdyksen kautta, kokeillaan jotain uutta, kysytään palautetta ja täydennetään havaittuja puutteita. Hankkeen toteutustapa on hyvin käytännöllinen.

Teorian tasolla tällä hankkeella on joitain yhtymäkohtia toimintatutkimukseen. Kuulan mukaan eri toimintatutkimuksia yhdistää käytännöllisyys, pyrkimys muutokseen sekä tutkittavien osallistuminen tutkimusprosessiin. (Kuula, 1999.) Koulumaailmassa tehtävät toimintatutkimukset liittyvät usein koulun käytänteisiin tai opettajuuden kehittymiseen. Suojasen mukaan koulutusta koskevan toimintatutkimuksen tavoitteissa parannetaan havaittua epäkohtaa ja kohennetaan opettajan ammatillista osaamista, kykyä opettaa ja oppia. (Suojanen, 1992.)

Toimintatutkimus tarjoaa uutta tietoa koulumaailman ilmiöistä ja kehittää toimintaa tutkimusaikana. Toimintatutkimusta on määritelty monin eri tavoin. Jotta kyse olisi toimintatutkimuksesta, on seuraavien ehtojen toteuduttava:

1. Projektin tarkoituksena on sosiaalisen kohteen tai ryhmän toiminnan kehittäminen
2. Projekti toteutetaan spiraalimaisena syklinä, johon kuuluvat seuraavat vaiheet: suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi.
3. Projektin jäsenet osallistuvat aktiivisesti kaikkiin tutkimusprosesseihin. (Suojanen, 1992.)

Ryhmänohjauksen kehittämishankkeessa on tavoitteena ryhmän toiminnan kehittäminen. Suunnitteluvaiheessa ryhmänohjausta on peilattu työyhteisön aiempiin kokemuksiin – välitunneilla pidettäviin tiedottaviin ryhmänohjaustuokioihin haluttiin muutosta. Lukuvuonna 2003-2004 siirryttiin tunnin mittaisiin ryhmänohjaustunteihin, joiden sisällöt olivat tiedottavia. Tämän kehittämishankkeen alussa tuntien aiheet korvattiin opiskelijan kasvua tukevilla aiheilla. Ensimmäinen opiskelijapalaute saatiin 2005 keväällä, minkä pohjalta syksyn 2005 ryhmänohjaustunteihin tehtiin pieniä täsmennyksiä. Uusi palaute opiskelijoilta kysytään keväällä. Tammikuun 2006 VESO-päivänä päätetään, millaisella ryhmänohjaussysteemillä jatketaan tulevana lukuvuotena.

Näillä perusteilla voisi todeta, että toimintatutkimuksen spiraalimaisuus toteutuu hankkeessa ainakin jossakin muodossa. Suojasen mukaan monet toimintatutkimukseksi itseään kutsuvat tutkimuksen eivät täytä kaikkia edellisiä kriteerejä. (Suojanen, 1992.) Itsekin suhtaudun varsin väljästi kehittämishankkeen teoriataustaan, koska käytännön kokemukset arkipäivän työssä ratkaisevat tulevan ryhmänohjauksen suunnan.

2 OHJAUS VOIONMAAN LUKIOSSA

Voionmaan lukio kuuluu yhteiseen Jyväskylän lukioon yhdessä Cygnaeus-lukion ja Lyseon lukion sekä Aikuislukion kanssa. Yhteisen Jyväskylän lukion opetussuunnitelmassa määritellään opinto-ohjaukselle ja ryhmäohjaukselle seuraavia tehtäviä:

”Jyväskylän kaupungin lukioissa on koulutettu ohjaushenkilöstö. Opiskelijoille suositellaan osallistumista opinto-ohjauksen soveltavaan kurssiin (OP 03), joka tukee opiskelijan ohjausta koko lukio-opintojen ajan. Opinto-ohjaajien vastuulla on ohjauksen koordinointi ja toteutus. Opiskelijoiden lähiohjaajina toimivat ryhmäohjaajat. He auttavat opiskelijaa oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa ja seuraavat opintojen etenemistä, tarvittaessa opinto-ohjaajan tuella. Tehostetun ryhmäohjauksen avulla opiskelijat ryhmytetään heti lukio-opintojen alkuvaiheessa. Aineenopettajat vastaavat oman oppiaineensa ohjauksesta.” (PedaNet, OpsPro, Yhteinen Jyväskylän lukio, 2005)

Lukion opetussuunnitelman perusteissa painotetaan, että ohjaustoimintaan tulee kaikkien koulun opettaja- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvien osallistua. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2003.) Voionmaan lukion yhtenä toiminnallisena tavoitteena on kokonaisvaltainen ohjaaminen. Tämä tarkoittaa selkeää työnjakoa, toiminnan seuranta ja arviointia. Painopistealueina ovat opinto-ohjaus-, ryhmäohjaustunneilla sekä henkilökohtaisessa ohjauksessa saatavat perustiedot lukio-opinnoista sekä riittävät tiedot ja taidot tehdä omaan uraan vaikuttavia päätöksiä. Painopistealueisiin kuuluu myös erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden auttaminen. Näiden tukea tarvitsevien opiskelijoiden havaitseminen vaatii yhteistyötä ohjausta tekevien kanssa.

Voionmaan lukiossa ohjausta toteuttavat kaikki. Rehtori, kanslia, tutorit, terveydenhoitaja, opinto-ohjaajat, ryhmäohjaajat sekä aineen opettajat ovat kaikki mukana ohjauksessa sovitun työnjaon mukaan. Opinto-ohjaajat vastaavat ohjauksen toteutuksesta. He pitävät pakolliseen kurssiin (OP01) kuuluvat oppitunnit sekä vastaavat työ- ja opiskeluelämään tutustumisesta sekä urasuunnittelusta. Henkilökohtaisella ohjauksella on suuri paino. Opinto-ohjaajat auttavat opiskelijaa tekemään oman opintosuunnitelman ja seuraavat sen toteutumista yhteistyössä ryhmäohjaajien kanssa.

Ryhmäohjaaja on opettajakunnan linkki opiskelijoiden ja koulun välillä. Hänen tehtävänä on huolehtia omalta osaltaan nuoren koulunkäynnin sujumisesta. Ryhmäohjaajan tiedottaa ajankohtaisista asioista, pitää ryhmäohjaustunnit, haastattelee ryhmänsä ja seuraa jokaisen opintojen etenemistä. Tarvittaessa hän ottaa myös yhteyttä vanhempiin ja lisäksi tapaa heitä vanhempainilloissa. Ryhmäohjaajat vastaavat lähinnä kuntakohtaisen OP03:n toteutuksesta yhteistyössä opinto-ohjaajien kanssa.

Opettajien vastuulla on aineen opiskeluun ohjaaminen sekä työskentelyn arviointi. Jokaisen kurssin alussa opettajat käyvät läpi kyseisen kurssin sisällön, sen vaatimukset ja arviointiperusteet. Tärkeä osa opiskelun ohjausta on myös riittävän palautteen antaminen opiskelijalle. Aineenopettajalla on myös tärkeä rooli opiskelijan kasvun tukemisessa. Uuden opetussuunnitelman aihekokonaisuuksien aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys, hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä kehitys, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus, teknologia ja yhteiskunta, viestintä- ja mediaosaaminen näkyminen opetuksessa tukee opiskelijan kasvuun liittyviä tekijöitä.

Voionmaan lukiossa kiinnitetään erityistä huomiota erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden tunnistamiseen ja tukemiseen ja ohjaamiseen tarvittaviin tukitoimenpiteisiin. Monen opiskelijan vaikeudet voivat ilmetä vasta lukiossa, kun opiskelun tahti on kiihtynyt ja opiskeltavan aineksen ja kirjallisten töiden määrä on lisääntynyt. Oppimisvaikeudet tulevat esiin vieraissa kielissä, matematiikassa, lukemisessa ja kirjoittamisessa, puhumisessa ja/tai tarkkaavuudessa. Jyväskylän yhteisen lukion opinto-ohjaajat ovat tänä syksynä tehneet esityksen luki-opetuksen järjestämiseksi ensi keväänä kaikille luki-vaikeuksista kärsiville. Ajatukselle on näytetty vihreää valoa. Oppimisvaikeuksien havaitsemisessa opiskelijan lisäksi aineenopettajien ja ryhmäohjaajien panos on ratkaiseva. Koska erilaiset oppimisvaikeudet ovat esillä koulun arjessa päivittäin, on teema haluttu nostaa vahvaksi myös ryhmäohjauksessa.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan ”Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä tulee kehittää ja pitää yllä lukio-opintojen ajan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta tulee huolehtia yhteistyössä kotien kanssa.” (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2003.) Voionmaan lukion opiskeluympäristön vahvuutena on perinteisesti ollut myönteinen opiskeluilmapiiri, mikä luo tärkeän pohjan myös erilaisten ongelmien ennaltaehkäisyyn. Opiskelijan sitoutuminen opiskeluun ja kouluun kuulumisen tunne edistävät koulussa viihtymistä. Tärkeitä yhteisiä hetkiä ja toimintamuotoja kouluvuodessa ovat mm. yökoulu, muut yhteiset tapahtumat, kuten näytelmäesitykset, joulujuhla, potkiaiset, vanhojenpäivä, oppilaskunta, yhteiset retket ja vierailut, koulun ulkopuolisten vierailijoiden tietoiskut ajankohtaisista aiheista, tutor-toiminta. Lukion uudessa opetussuunnitelmassa korostetaan koulun ja kodin yhteistyön lisäämistä. Tänä vuonna ensimmäinen vanhempainilta järjestettiin Yökoulu-tapahtuman yhteydessä, jotta kodin ja koulun yhteistyöhän saataisiin uusia avauksia.

3 YKKÖSTEN RYHMÄNOHJAUSTUNNIT

3.1 Syyslukukausi 2004

1. jakso

Ykkösten syksyn ryhmänohjauksen tärkeimmät teemat ovat lukion käytänteiden esittely, ryhmäytyminen sekä oppimaan oppiminen. Lukuvuoden ensimmäisen jakson aloittava ryhmänohjauspäivä pitää sisällään erilaisia Voionmaan lukion käytänteisiin liittyviä asioita, kuten opinto-oppaan olennaisimpien asioiden läpikäyntiä, kurssitarjottimen ja valintojen tekemisen opettelua. Ensimmäinen päivän informaatioannos voi tuntua uusista opiskelijoista liialliselta, mutta tarkoitus on aloittaa kouluvuosi napakasti. Lukuvuoden nopeasta aloituksesta on tullut myös kritiikkiä. Lukuvuoden 2005 – 2006 suunnittelussa sovittiin, että opinto-ohjaajien vetämällä lukiokurssilla kerrataan rauhassa lukion aloitukseen liittyviä asioita. Lisäksi ryhmänohjaajilla oli oman ryhmänsä opetusta ensimmäisessä jaksossa, mitä sekä opiskelijat että opettajat ovat pitäneet hyvänä ratkaisuna.

2. jakso:

Toisen jakson ryhmänohjaustunnilla yhdistetään ryhmän tutustumista ja opiskelutaitojen käsittelyä. Ensimmäisen ja toisen jakson aikana lukiokurssilla käydään eri oppiaineiden opiskelutapoja läpi kyseisen aineryhmän opettajien vetämänä. Kurssi aloitettiin neljä vuotta sitten, koska opettajilta tuli viestiä, että opiskelutavat, joita lukiossa tarvitaan, poikkeavat yläasteella opituista, koska opiskelutavat kokonaisuudet ovat laajempia ja sisällöltään vaikeampia.

Nyt, neljän vuoden jälkeen, (lv. 2005 – 2006) ovat opettajat antaneet palautetta, että lukiokurssin opettajien osuus voisi päättyä, koska kaikki tekevät samat oman aineen opiskelutekniset ohjeistukset ensimmäisten kurssien alussa. Mielestäni jatkossa on parempi, että oppiaineiden sisällä opetellaan kyseisen aineen asiat. Toisen jakson ryhmänohjaustunnin aikana opiskelijat eivät ole saaneet vielä ensimmäisen jakson todistuksiaan, mutta opiskeluteema herättää hyvin keskustelua. Opiskelijat kuuntelevat toisiaan yleensä hyvin, kunnioittavasti. On kiinnostavaa tietää, miten muut opiskelevat. Koulussa hyviä numeroita saavien vastaukset ovat yleensä hyvin samantyyllisiä: kuuntelen tunnilla, teen päivittäin läksyt, aloitan riittävän ajoissa valmistautumisen kokeisiin. Siinä valmis resepti tuleville lukiolaisille.

Tunnin sisältö:

Yleiset tiedotusasiat, kalenterin läpikäynti

Aiheena opiskelutaidot:

Tutustumista, ryhmäytymistä.

Esittele muille ryhmäläisille omat hyvät opiskelutavat. Miten opit parhaiten?

3. jakso:

Oppimaan oppimisen näkökulmaa jatkettiin kolmannen jakson ryhmänohjaustunnilla. Tässä vaiheessa on ensimmäinen todistuskin saatu, lukiokurssi on oppimisen taitojen osalta päätöksessä ja kokemusta lukio-opiskelusta on karttunut jo mukavasti.

Numerot merkitsevät yleensä lukiolaiselle paljon, joten tämän tunnin sisältö saa hyvän peilauksen todistuksen numeroista. Oliko oma oppiminen niin tuloksellista kuin opiskelija oli uskonut? Tuliko pettymyksiä tai positiivisia yllätyksiä? On tyypillistä, että ensimmäisen jakson todistuksessa on tapahtunut kohtuullisen suuri pudotus yläasteen vastaaviin numeroihin. Yleensä toisen jakson jälkeen alkaa tulosten parantuminen niillä, jotka löytävät hyvän motivaation opiskeluun. Vaikka numerot kertovat osaamisen tasosta paljon, on tärkeää myös korostaa, etteivät numerot voi olla kaiken ihmisyyden mittarina lukio-opiskelussa. Voisiko uuden asian oppiminen itsessään olla tärkeä arvo opiskelijalle?

Tunnin sisältö:

Opiskelutapojen muutos ja kehittyminen vie yleensä aikaa, monilla jopa vuosia. Pohdi seuraavia kysymyksiä ensin itsenäisesti, keskustelkaa sitten ryhmissä.

- Oletko tyytyväinen ensimmäisen jakson tuloksiin?
- Miten otit huomioon edellisen jakson opiskeluvinkit.
- Miten opiskelusi on muuttunut yläasteen jälkeen vai onko?
- Esittele joku hyvä oppimistapa, jota käytät
- Millaisia muutoksia teit omaan opiskeluusi?
- Millaisia kokemuksia koeviikolta?
- Miten ensimmäinen todistus vaikutti toisen jakson opiskeluun?
- Miten valmistauduitte reaaliaineiden, kielten, matematiikan, äidinkielen kokeisiin? Kuinka paljon aikaa kulutit läksyihin ja koeviikon opiskeluun?

Hyvät opiskelutaidot otetaan ylös, keskustelua ryhmissä.

Palautekeskustelu opiskelusta Voionmaalla. Pohdintaa ryhmissä, uusia ideoita, ajatusten esittely muille opiskelijoille.

3.2 Kevätlukukausi 2005

4. jakso:

Kevätlukukauden ryhmänohjaus käynnistyi oppimisen ongelmien teemalla. Opettajat Anneli Jalkanen ja Aila Keski-Vakkuri ovat olleet kolmen opintoviikon laajuisessa oppimisvaikeuskoulutuksessa Tampereelle, joten oli luontevaa hyödyntää uutta osaamista ryhmänohjauksessa. Lukuvuonna 2005 – 2006 samat asiat käydään lukiokurssilla toisessa jaksossa oppimistaitojen yhtenä osana.

Tunnilla on käsitelty erilaisia oppimisvaikeuksia, kuten lukihäiriötä sekä erilaisia oppimistyyplejä. Jokaisen pidetyn tunnin jälkeen on luokkaan jäänyt opiskelijoita esittämään kysymyksiä omasta mahdollisesta lukihäiriöstä. Omat resurssit oppimisvaikeuksissa ovat tärkeitä, koska Jyväskylän lukioissa ei ole edes yhteistä psykologia tai erityisopettajaa. Lukihäiriöttestauksia tehdään, mutta käytännössä apu rajoittuu siihen, että opiskelija saa parin pisteen helpotuksen yhteen aineeseen ylioppilaskirjoituksissa. Jyväskylässä tilanne on varsin ongelmallinen.

5. Jakso

Vuosittain on pyritty järjestämään ryhmänohjausta myös lukion yhteistilaisuuksina. Lukuvuoden 2004 – 2005 teemana oli nuorten hyvinvointi. Aiheeseen liittyi läheisesti uuden opetussuunnitelman aihekokonaisuuteen Hyvinvointi ja turvallisuus. Ohjelma koostui alkuluennosta, jossa Jyväskylän yliopiston tutkivat kertoivat unen ja ravinnon merkityksestä ja opiskeluun liittyvästä stressistä. Aihe oli kiinnostava, mutta tilastollinen esitystapa hieman puudutti opiskelijat. Tätä kohderyhmää on lähestyttävä havainnollisesti, innostavasti, jopa hieman provosoiden.

Teeman käsittelyä jatkettiin ryhmänohjaustunnilla. Ohjeistus tunnille oli seuraavanlainen:

Luokka jaetaan viiden hengen ryhmiin. Ryhmille jaetaan fläppitaulun papereita, joihin heideoivat seuraavat asiat:

Ryhmät määrittelevät ensin, mitä hyvinvointi heidän mielestään tarkoittaa.

Kolme ryhmää kokoaa ajatuksia siitä, millaiset tekijät koulussa, vapaa-ajalla, töissä, kotona edistävät nuorten hyvinvointia.

ja loput ryhmät pohtivat, mitkä tekijät koulussa, vapaa-ajalla, töissä, kotona heikentävät nuorten hyvinvointia.

Ryhmät esittelevät tulokset.

Lopuksi jokainen voi kirjoittaa, miten voi itse vaikuttaa omaan ja toisten hyvinvointiin.

Ajatukset ja ideat kerätään. Siviilipalvelusmies Ville työstää materiaalia vanhempainiltoihin, lukiokurssille ja ryhmänohjaustuokioihin.

Itse pidin tunnin kakkosten ryhmälle, joka sai fläpeille mm. seuraavia hyvinvointiin positiivisesti vaikuttavia asioita, kuten riittävä uni (noin kymmenen tuntia), hyvät suhteet vanhempiin, sisaruksiin ja ystäviin, harrastukset, säännölliset ja terveet elämäntavat, seurustelu. Heikentävinä tekijöinä nähtiin mm. liiallinen päihteiden käyttö, tupakointi, nettiriippuvuus, vähäinen uni – valvominen yöllä, riidat vanhempien kanssa, katkennut seurustelusuhde. Kun vertailin kyseisen tunnin jälkeen fläppien tuloksia, olivat ne hämmästyttävän yhteneväiset - lukiolaiset ovat ajattelultaan yllättävänkin yhtenäinen ryhmä. Hyvinvointiteeman jatkona olemme opinto-ohjauksessa tehneet tehtävää, jossa opiskelija kirjaa ylös tavallisen arkipäivän rutiinit, jotka sitten on esitelty muulle ryhmälle. Näissä tuloksissa mm. tavoiteltava unimäärä eli noin kymmenen tuntia näyttää säännönmukaisesti toteutuvan. Samalla tunnilla vierailee myös terveydenhoitaja, joka kertoo terveystalveluiden tarjonnasta lukiolaisille.

Palautetta hyvinvointipäivästä saatiin puolesta ja vastaan. Luennon aihetta ja faktoja pidettiin yleisesti kiinnostavina ja esitystapaa hieman tylsänä. Ryhmien innostuksessa oli ollut suuria eroja. Mitä vanhemmista opiskelijoista oli kyse, sitä vaisumpaa oli innostus. Aihe on heidän mukaansa kaluttu loppuun kouluvuosien aikana. Toivottiin räväkempiä aiheita, kuten huumevalistusta, joka pidettiin pari vuotta sitten. Tulevaisuudessa teemojen valinnassa kannattaa entistä enemmän kysyä opiskelijapalautetta.

6. jakso

Palautekysely

Palautetta kannattaa kysyä, mutta ongelma on usein siinä, mitä palautteelle myöhemmin tehdään. Usein käy niin, että koko kysely unohtuu, kun uusi tohina kesän jälkeen alkaa. Kuudennen jakson kyselyn palautteesta on tähän mennessä käyty läpi vasta ryhmänohjaukseen kehittämishankkeeseen liittämäni palautteet. Ensi kevään viimeistä ryhmänohjaustuntia täytyy hyödyntää vielä paremmin. Jos kerätään palautetta, on syytä myös keskustella aiheesta tunnilla.

Kyselyn tehtävänanto oli seuraava:

Antakaa palautetta seuraavista lukuvuoden 2004 – 2005 asioista

Tapahtumat (yökoulu, puurojuhla, potkiaiset, penkkarit)

Mitkä onnistuivat parhaiten? Mitä tapahtumia pitäisi kehittää?

Mitä uusia tapahtumia halutaan ensi lukuvuodeksi?

Tiedotus ja koulun käytänteet

Ryhmänohjaus

Opinto-ohjaus

Opetus

Jaksaminen ja hyvinvointi

Ideoita lukuvuodella 2005 – 2006

3.3 Palautteita

Viime keväänä teimme palautekyselyn, jossa yksi kysymys koski kuluneen vuoden ryhmänohjausta. Kysely tehtiin kaikille vuosiasteille. Ykkösten ja kakkosten vastauksia oli paljon, abien vastaajia oli puolestaan vähän, koska pääosa abeista oli kevään kirjoitusten jälkeen lopettanut opiskelut lukiossa. Tehtävä esitettiin seuraavasti:

”Antakaa palautetta seuraavista asioista: ryhmänohjaajien haastattelut, ryhmänohjaustunnit. Esittäkää uusia ideoita ryhmänohjaustuokioiden sisältöihin.”

Palautekysely jaettiin kaikille ykkösille, joita hieman yli 150. Vastauksia tuli noin sata. Noin 75 - 80 prosenttia ykkösten palautteista oli positiivisia ja ryhmänohjauksen kehittämishankkeen kannalta rohkaisevia. Positiivisissa palautteissa ryhmänohjaustuokioiden sisältöjä kiiteltiin hyödyllisinä ja mukavina. Huomionarvoista on se, että ykköset ovat kokeneet vain uusittuja ryhmänohjaustunteja, joten vertailu aiempaan puuttui.

Poimintoja positiivisista palautteista:

”Hyödyllisiä kun saa tietoa tapahtumista; tämä järjestely on hyvä; rentoja tunteja, tunnit toimivat hyvin; on ollut hyvää ja hyödyllistä, haastattelut tuovat rohkeutta ja lisäävät kiinnostusta opiskeluun; ryhmänohjaustuokioidet oli ihan parhaita!; aina tosi hauskoja; ryhmänohjaus oli kiitettävää; ryhmänohjaustunnit on ollut kaikki hyviä ja hyödyllisiä haastattelut oli kans hyvä juttu; niissä kerrotaan hyvin seuraavan jakson tapahtumat; ei parannettavaa; rotit on just sellasia kuin niiden pitääkin olla! Ei lisää mitään turhaa; aika pienimuotoista, mutta ihan ok tämäkin puoli; ryhmänohjaus on mukavaa, kun ryhmänohjaaja on mukava tyyppi; tuokioidet on ollut mukavia ha haastattelut on hyvä juttu, kun saa kertoilla vähä ittestään ja puhua asioista; keskustelut olivat hyviä; ryhmänohjaustunnit ovat hyviä, sillä näillä tunneilla saa tarkempaa tietoa tulevasta

tapahtumista. kaikki oli ok; homma toimii; en keksi mitään uusia ideoita, olen ihan tyytyväinen; ihan kivoja kun näkee omanluokkalaisia”

Toiseen ryhmään on listattu palautteita, joissa on esitetty joku idea tuntien toteuttamiseksi ja toisaalta myös kritisoitu ryhmänohjausta. Palautteiden määränä (noin 20 prosenttia) tämä ryhmä jäi vähemmistöksi, mutta sisällöllisesti vastauksissa on pohdittu positiivista ryhmää enemmän. Kehittämishankkeen kannalta tärkeitä huomioita ryhmänohjauksen kehittämisen kannalta ovat yhteishenkeen liittyvät palautteet, koska hyvään ryhmähenkeen kiteytyy niin paljon tavoiteltavia asioita, kuten toisten opiskelijoiden huomioiminen, tukeminen ja kunnioittaminen, ystävyys, turvallisuus. Nämä toiveet on syytä huomioida. Toiset toivoivat pientä viikoittaista tuokiota, jolla on omat hyvät puolensa.

Poimintoja kehittämisideoita ja kriittisistä palautteista:

”ok, mutta ei enää opiskelutapojen käsittelemistä; ei kokemusta; en ole ollut rotin haastattelussa; enemmän infoa, lisää ro-tunteja; jotain ryhmätyöskentelyjuttua sais olla vielä lisää; ro-tunneilla vois kasvattaa luokkahenkeä, sellainen välitunnin mittainen tiivis info-hetki olisi varsin hyvä, ei kamalan pitkiä ro-tunteja, ettei ole muista tunneista pois, haastattelut ok!; ei pidetä ollenkaan; vois olla säännöllisesti kerran viikossa; ryhmänohjaajien haastattelut ja rotit toimivat hyvin. Roteissa voisi vastedes olla ohjelmistoa tai muuta vastaavaa, jolla voisi vahvistaa Voionmaan henkeä, sisältö voisi koskea enemmän tulevia koulujuttua; joskus vähän väkisin tehtyjä; ei keskusteluja, kiitos. Muuten ihan kivoja; perutaan ro-tunnit; pidetään tuntien päällä”

4 KAKKOSTEN JA ABIEN RYHMÄNOHJAUSTUNNIT

4.1 Syyslukukausi 2004

1. jakso

Kakkosten ja abien lukuvuoden ensimmäinen työpäivä on hieman ykkösten päivää kevyempi, toki asiaakin päivään mahtuu. Opiskelijoille jaetaan kurssisuunnitelmakaavakkeet, joista he näkevät lukuvuoden lukujärjestyksen. Lisäksi jaetaan opiskelijatietolomakkeet, lukiokalenterit, opinto-oppaat sekä ilmoittautumislomake muiden lukioiden kursseille. Opinto-oppaasta käydään läpi koeviikot, tenttipäivät, uusintakuulustelut, edellisen vuoden kurssimäärän tarkistaminen (saadaanko kurssit täyteen kolmessa tai neljässä vuodessa) sekä arvosteluohjeet. Lukuvuoden alussa ei ole pidetty mitään ryhmän yhteisiä tutustumisleikkejä, mikä näin jälkikäteen ajateltuna vaikuttaa selvältä puutteelta: yhteishengen kohottajaiset tuskin olisivat haitaksi ensimmäisenä päivänä.

Abien ja kakkosten ryhmänohjauksessa työelämä ja jatko-opiskelu otettiin vahvaksi teemaksi kahdessa jaksossa. Tavoitteena oli motivoida opiskelijoita Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston tutustumispäivään ammatillisen ajattelun kautta. Tuntien tarkoitus oli herättää opiskelijat pohtimaan omia taitojaan ja osaamistaan, millä olisi työelämän kannalta merkitystä, sekä osoittaa, että opiskelijat osaavat jo monia taitoja.

2. ja 3. jakso

Perjantaina 12.11. on tutustuminen ammattikorkeaan ja yliopistoon Studia-messuilla huomasimme selvästi, että opiskelija saa paljon enemmän irti, kun hänellä on joku ajatus tulevasta opiskelualasta / ammatista.

I Jokainen miettii AMK:n ja yliopiston aloja, itseään kiinnostavia ammatteja ja esittelee esim. ryhmissä tai koko luokalle.

II Voisi ryhmissä pohtia seuraavia kysymyksiä:

Mitä he pitävät tulevassa ammatissa / opiskelussa tärkeänä?

Millaisista tekijöistä hyvä ammatti muodostuu? Millaisessa ammatissa viihtyy?

Millaisia taitoja tulevaisuuden työntekijöiltä tarvitaan?

Mitä taitoja ja ominaisuuksia heillä itsellään jo nyt on?

Ryhmissä muut voivat myös antaa vinkkejä toisilleen (olet hyvä kuuntelija . . .)

III Mukana on kalvo Metso Paperin rekrytointipalvelusta.

Henkilöstövalinnassa korostettiin seuraavia tekijöitä (tärkeysjärjestyksessä):

Pohtikaa ryhmissä, millaisia taitoja ja kykyjä kyseisiin taitoihin liittyy. Esim. mitä opiskelijoiden mielestä ovat hyvät kommunikointi- ja

yhteistyötaidot.

Kysely kakkosten vanhemmille:

Millaiseen ammattiin ajattelisit nuoresi sopivan?

4.2 Kevätlukukausi 2005

Kevään ryhmänohjaus eteni samoilla sisällöillä kuten ykköstenkin. Abeille tarjottiin mahdollisuus miettiä omaa lähitulevaisuuttaan huhtikuusta – elokuuhun. Aikataulut esiteltiin koko ryhmälle. Aihe on siinä mielessä kiinnostava, koska huhtikuusta eteenpäin kaikkien tulevaisuus on vielä auki – luontainen uteliaisuus toimii esittelyssä. Monilla abeilla oli kirjoitusten jälkeen pääsykokeita, matkoja ulkomaille (erityisen kiinnostavaa), töitä, armeija. Mielestäni tällaisessa tehtävässä pitkään yhdessä ollut ryhmä voi kokea hienoja hetkiä, toisaalta haikeita – toisaalta voimakkaita tunteita, joita avoin tulevaisuus mahdollisuuksineen herättää.

Oppimisen ongelmia käsittelevä osuus oli uusi, joten myös vanhemmille opiskelijoille annettiin tietoa oppimisvaikeuksista. Jatkossa aihe tulee esille lukion alkuvaiheessa ensimmäisen vuoden opiskelijoiden opinto-ohjaustunneilla. Hyvinvointiteemaan myös kakkosten ja kolmosten ryhmät listasivat hyvinvointiin liittyviä tekijöitä.

4. jakso:

Kakkoset: Opiskelun ongelmat, erilaiset oppimistyylit

Anneli ja Aila lukihäiriö

Abit: Mitä teen kirjoitusten jälkeen?

Esittele ryhmälle oma aikajanasi huhtikuu - elokuu tapahtumat

5. jakso:

Hyvinvointiluento ja ryhmätyöt aiheesta

6. jakso:

Palautekysely

4.3 Palautteita

Toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoilla on jo aiempaakin kokemusta ryhmänohjaustunneista. Heidän antamiensa palautteiden sävy oli ykkösten palautetta kriittisempää. Jaottelin vastaukset kolmeen ryhmään: positiiviset, negatiiviset ja sekä että. Positiivisissa palautteissa esille nousevat ryhmänohjaajan haastattelut, lukihäiriöinfo ja tuntien sisällöt.

Positiiviset palautteet:

”Haastattelu ja muut jutut toimineet hyvin; hyviä informatiivisia tilaisuuksia mielenkiintoista jo nyt, ei tarvitse muuttaa mitään; ryhmänohjaustunnit riittäviä sisällöltään ja määrältään; info lukihäiriöistä oli hyvä ryhmänohjaustunneilla; ne oli ihan hyviä, hyvin menee, hyviä on, uusi sohva!; haastattelut ovat toimivia, sillä se pitää henkeä yllä ryhmänohjaajan ja opiskelijan välillä, ryhmänohjaustunnit ovat suht kattavia; eipä hullumpia; ok; haastattelut hyödyllisiä, pystyy miettimään kouluasioita; ryhmänohjaajien haastattelut hyviä; hyvä hyvä; haastattelut ovat mukavia, niitä useammin; tunteja oli sopivasti ja sisältö oli ihan hyvä; hyvin toimiva käytäntö; samaan malliin; vanhaan malliin; kaikki hyvin; tää puoli on ok”

Negatiivisissa palautteissa moititaan tuntien turhaa sisältöä. Tärkein palaute on kuitenkin huomio siitä, että ryhmänohjausryhmät kokoontuvat kurssimuotoisessa lukiossa niin vähän, että opiskelijat eivät edes tunne toisiaan. Itse olen täysin samaa mieltä asiasta. Olemme välillä miettineet koko vuositason ryhmää, jolloin ryhmään kuuluisi noin 150 opiskelijaa, mikä etenkin käytännön näkökulmista synnyttäisi ongelmia. Mikäli ryhmänohjauksesta halutaan aitoa vuorovaikutusta, joka tukee yksilöä ryhmässä, on ryhmäläisten tunnettava toisensa paremmin. Tämä kysymys on ratkaistava, jotta kehittämishankkeen tavoite syvällisemmästä ryhmänohjauksesta voisi toteutua.

Hyviä keinoja voisivat olla mm. kurssimuotoisuuden vähentäminen, mikä tarkoittaisi esimerkiksi ensimmäisellä luokalla valinnaisuuden poistamista ja valmiita lukujärjestyksiä. Jos kurssimuotoisuudesta ei haluta luopua, voisi ryhmä opiskella pakollisia aineita yhdessä ryhmänohjaajan opetuksessa, kuten ensimmäisissä jaksoissa on tehtykin. Mielestäni mahdollisuuksia on riittävästi, kyse on siitä, halutaanko muutosta, halutaanko tehdä päätöksiä ja kuinka tärkeänä asiaa opettajakunnassa pidetään. Tammikuussa 2006 pidetään lukion VESO-päivä, jossa kehittämishankkeen päätelmien pohjalta yhdessä päätetään Voionmaan lukion ryhmänohjauksen suunnasta lähivuosina.

Negatiiviset palautteet

”Joskus turhauttavaa tulla kymmeneksi minuutiksi todistusten takia; rotti voisi tulla ajoissa; en keksi mitään, vähän turhilta tuntuu; ei niitä tarvi; suurimmaksi osaksi puhutaan tyhjää; tuntien kestoa voisi lyhentää; ro-tunnit on tuntunu välillä vähän turhilta, kun ei tosiaan ole paljon sisältöä. Toisaalta sillä ei oo niin paljon väliäkään, kun nämä lukion ryhmät ei muutenkaan ole mitenkään tiiviitä, eikä tarvitsekaan olla; ro-tunneilla on selvästi väkisin yritetty keksiä aiheita, joista keskustella; jos nyt ihan rehellisiä ollaan, niin en ymmärrä ryhmänohjaustuntien leikkien ideaa. On nimittäin niin, että ainoa paikka, jossa ryhmän jäseniä tapaa muuten kuin satunnaisesti, on juuri ryhmänohjaustunnit ja siitä syystä ei edes tiedä puolen ryhmäni nimiä. eli eikö olisi järkevää pysyä tiedotusasioissa ja jättää muut hommat sikseen. koulunkäyntiasioita enemmän esille; loppuvuoden rottien sisältö jäänyt vaisuksi”

Sekä että –ryhmässä haastattelut saavat kiitosta, nähdään niin hyviä kuin huonojakin puolia ryhmänohjauksessa. Ryhmän tutustumisen kanssa ollaan puolesta ja vastaan.

Sekä että -palautteet

”Tuokioita voisi entisestään vähentää, koska niissä ei tehdä mitään järkevää, haastattelu on ok; lisää infoa, muuten toimii täydellisesti; rot on ihan hyvä juttu, mutta joskus niissä

ei ole mitään kauhean tärkeää asiaa; ihan asiallisia, ei tarvitse enää lisätä; olivat tarpeellisia, välillä hieman tylsiä; vielä enemmän juttuja, jotka kohottavat ryhmän yhteishenkeä, enemmän ryhmänohjaustunteja; toimii, toimii, toimii, please enemmän asiaa ja vähemmän saarnaaaa . . .; haastattelut ovat hyviä, mutta tunneilla voisi olla parempia aiheita. Ryhmätyöt tähän asti olleet aika turhia; haastattelut ovat hyviä. Ryhmänohjaustunnit ovat hieman sellaisia, että yritetään vain koota ryhmää yhteen, mutta ihan hyvähän se on; asia riittäisi, koska tutustumisleikit eivät ole enää tässä vaiheessa kovin tärkeitä; olisi mukavaa tietää, ketkä kuuluvat omaan ryhmään, eli lisää aktiviteetteja yhdessä”

4.4 Yhteenveto 2004 – 2005

Omat tuntemukset olivat hieman ristiriitaiset ensimmäisen koordinoitavuoden jälkeen. Ryhmänohjaajilta tuli sekä kiitosta ja kritiikkiä. Osa oli tyytyväisiä, että tunnit oli suunniteltu valmiiksi, jotkut taas pitivät koordinoitua liian holhoavana. Lisäksi toivottiin, että tuntien sisällöt olisivat tiedossa hieman aikaisemmin. Tärkeää oli myös eri vuositasojen ryhmänohjaajien viesti, että he haluavat enemmän suunnitella tunteja yhdessä. Tuntien sisältöjen toteuttamiseen toivottiin siltä osin enemmän vapautta, mikä on hankkeen kannalta tärkeä tulos.

Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden antama myönteinen palaute lämmitti. Ryhmänohjaajien toiminta sai kiitosta ja tunteja pidettiin kiinnostavina. Vanhempien opiskelijoiden kriittisemmät palautteet osuivat ongelman ytimeen. On pohdittava, miten kurssimuotoisessa lukiossa saadaan aikaan toimiva ryhmänohjausryhmä, jossa opiskelijat tukevat toisiaan ja tuntevat olonsa hyväksi. Itse olen kritisoinut hankkeen alusta saakka tämänhetkisen ryhmänohjauksen määrää. Ryhmän yhdessäoloa on niin vähän, ettei yhteenkuuluvuuden tunnetta synny.

Mikäli ryhmänohjausryhmän olisivat jatkossa enemmän yhdessä, voitaisiin myös opiskelijat haastaa ryhmänohjauksen kehitystyöhön entistä paremmin. Opiskelijat ovat tottuneita palautteenantajia, mutta palautteen pohjalta tehdyistä toteutuksista heillä on vähän kokemusta, joten aihe voisi hyvinkin kiinnostaa. Perinteisesti lukio-opiskelijoiden äänitorvena on toiminut oppilaskunta, johon on valikoitunut aktiivisia nuoria, jotka haluavat järjestää tapahtumia ja vaikuttaa koulun asioihin. Tämä joukko on kuitenkin vain murto-osa koko opiskelijamäärästä, joten kiinnostuneita voisi löytyä ydinjoukon ulkopuoleltakin.

Ryhmänohjauksen yhtenä päätavoitteena on yhteisöllisyyden vahvistaminen. Tästä näkökulmasta opiskelijat jo osallistuvat ryhmänohjauksen järjestämiseen. Yökoulu, puurojuhla, näytelmät, potkiaiset, penkkarit, vanhojen päivä, vapputapahtuma ovat tärkeitä yhteisöllisiä tapahtumia, jotka opiskelijat rakentavat. Opiskelija-aktiivisuutta kaivattaisiin vielä lisää, sillä esim. viimeisen kahdeksan vuoden aikana vain muutama tapahtuma on syntynyt opiskelijoista itsestään, siksi myös opettajien aktiivisuutta tarvitaan. Kun alku saadaan käyntiin, opiskelijat hoitavat homman hyvin myös itsenäisesti.

Pienryhmäohjauksessa opiskelija-tutorit johdattavat ykkösryhmät lukio-opiskeluun ensimmäisen jakson aikana. Voionmaalla tutor-toimintaa on ollut kolmen vuoden ajan. Yksittäisten ryhmänohjaustuntien järjestämisen innostamiseksi voisi opiskelijoille tarjota erillistä ryhmänohjauskurssia. Lukiossa pystyy toteuttamaan lähes mitä tahansa, mikäli kurssipalkkio on kohdallaan, en tosin tiedä, pitäisikö tällaisesta ulkoisesti motivoituneesta ajattelutavasta olla erityisen ylpeä. Tuntien ja

yhteistilaisuuksien aiheita voisi kysyä kaikilta opiskelijoilta ja valita suosituimpia teemoja toteutettaviksi.

Tuntien sisällöt vaihtelivat opiskelutekniikasta, jatko-opiskelupaikkojen ja ammattien pohdiskeluun, myös hyvinvoinnin teema pohdittiin yhdessä. Jatkossa on mietittävä, jätetäänkö kyseiset sisällöt opinto-ohjaustunneille ja keskitytään ryhmäohjauksessa pääosin ryhmän yhteishengen kasvattamiseen. Oma kantani työnjaosta on se, että jatkossa ryhmäohjauksen teemat opiskelujen seurantaan ja erityisesti ryhmän yhteishengen voimistamiseen. Opinto-ohjauksessa keskitytään jatko-opiskeluihin ja työelämään, itsetuntemukseen sekä opiskelutaitoihin.

Koulumaailmassa vuosi on melko lyhyt aika, joten halusin vielä lisää kokemuksia tuntien sisällöistä opiskelijoilta ja ryhmäohjaajilta. Tuntien sisältöihin tulee lukuvuonna 2005 – 2006 pieniä muutoksia. Tärkein on kenties se, että vaihtoehtojen määrää lisätään ja vuositason ryhmäohjaajien suunnittelu yhteistyötä lisätään. Ryhmäohjauksen palautteet kysytään viimeistään keväällä 2006.

5 SYYSLUKUKAUSI 2005

Syksy 2005 käynnistyi sovitun ryhmänohjaussuunnitelman mukaisesti. Tosin, kun ensimmäisissä tuntisuunnitelmissa annoin ryhmälle paljon vapautta suunnitella, tuli kysymyksiä siitä, kuinka tunnit saadaan suunniteltua. Palasin lähtöruutuun ja tein tarkemmat tunnit, lisäsin vaihtoehtojen ja aineistojen määrää ja annoin koko syksyn materiaalin kerralla. Edellisen vuoden jatkuvan työ- ja opiskelukiireen vuoksi tuntien suunnittelu ja materiaalien jakaminen jäivät aina viime tippaan, joten koko syksyn ohjelman jakaminen toimii varmasti paremmin. Ensimmäisen jakson tuntien sisällön palaute oli positiivinen. Edellisen lukuvuoden kokemukset helpottivat suunnittelua, kun tunnit oli jo kertaalleen pidetty.

Ykkösten tuntien runko oli samanlainen kuin edellisenä vuonna. Rankka lukuvuoden aloituspäivä saatiin päätökseen. Edellisenä vuonna saimme palautetta liian tiukasta lukuvuoden aloituksesta, joten tänä vuonna pyrimme helpottamaan ykkösten lukiotaipaleen aloitusta aloittamalla opinto-ohjaajien pitämän OPO 1-kurssin heti ensimmäisellä viikolla, jotta mahdollisimman moni saisi vastauksen mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Samaan aikaan ryhmä oli ryhmänohjaajansa oppiaineen opetuksessa, joten tuki ja turva löytyi myös siellä läheltä. Tämän ratkaisun yhteisvaikutus oli mielestäni hyvä, vaikka aina jotain ongelmakohtia jääkin selvittämättä. 2006 syksynä olisi tärkeä jatkaa samalla linjalla, ja ehkä vielä ykkösten kohdalla venyttää opetuksen aloittamista päivällä, jolloin ryhmänohjaajalla ja ryhmällä olisi rauhassa aikaa tutustua toisiinsa.

Toisen jakson ryhmänohjaustunnilla evästettiin ykkösiä lukion tapahtumista ja perinteistä, mikä alussa on tärkeää, jotta opiskelijat tunsivat olevansa osa koulua. Yhteisöllisyyden tavoitetta helpotti se, että Yökoulu-tapahtuma oli jo vietetty ja ykköset olivat päässeet lukion ”virallisiksi jäseniksi”. Tunnilla keskusteltiin myös ensimmäisen jakson opiskelutavoista ja lukio-opiskelun synnyttämistä tunnelmista. Tavoitteena on synnyttää ajatus yhteisestä kokemuksesta, jonka opiskelijat lukiossa opiskellessaan jakavat.

Kolmannen jakson ryhmänohjaustunti päätti toisessa jaksossa ns. lukiokurssilla opettajien eri aineiden oppimistaitojen jakson. Ryhmänohjaajien antamissa kommentteissa tunnin jälkeen tuli ilmi, että teemaan koettiin jo hieman väsymystä ja vastaukset olivat lähinnä tyyliin kuuntelen tunnilla, alleviivaan ja luen alueen kerran läpi. Selvittelin marraskuussa asiaa ykkösten opinto-ohjaustunneilla ja vaikutti siltä, että oppilaiden mielestä paras menettely on sellainen, jossa oppimisen taidot opetetaan kyseisen oppiaineen tunnilla, heti kurssin alussa, jolloin teemalla on luonteva yhteys. Luultavasti ensi vuonna rakennamme oppimaan oppimisen –teeman siten, että opinto-

ohjaajat kertaavat perusasiat, kuten muistiinpanot, esseen kirjoittaminen ja laajan koalueen lukeminen ja aineenopettajat antavat omat oppimisvinkkinsä aina kurssin alussa.

5.1 Ykköset

1. jakso

Lukuvuoden aloituspäivä: lukio-opiskelun perusasiat.

2. jakso

Tiedotukset + kalenteri

Voionmaan lukion tapahtumien esittely – potkiaiset, puurojuhla, penkkarit, vanhojen päivä

Palautetta ensimmäisen jakson jälkeen (opiskelu, opetus, oman luokan merkitys, koeviikko + muut fiilikset)

Ykkösten tapahtumailtapäivän suunnittelua

3. jakso

Tiedotukset + kalenteri

Kokemuksia opiskelusta:

Oletko tyytyväinen ensimmäisen jakson tuloksiin?

Miten otit huomioon edellisen jakson opiskeluvinkit.

Miten opiskelusi on muuttunut yläasteen jälkeen vai onko?

Esittele joku hyvä oppimistapa, jota käytät

Millaisia muutoksia teit omaan opiskeluusi?

Millaisia kokemuksia koeviikolta?

Miten ensimmäinen todistus vaikutti toisen jakson opiskeluun?

Miten valmistauduite reaaliaineiden, kielten, matematiikan, äidinkielen kokeisiin? Kuinka paljon aikaa kulutit läksyihin ja koeviikon opiskeluun?

Kirjatkaa hyvät opiskeluideat muistiin

5.2 Kakkoset

1. jakso

Lukuvuoden aloituspäivä: lukio-opiskelun perusasiat.

2. jakso

Kakkosvuoden opiskelijoiden teemat liittyvät itsetuntemukseen, jatko-opiskeluun ja työelämään. Toisen jakson tunnilla annoin useita vaihtoehtoja. Ryhmänohjaajat valitsivat yhdistelmän aiheista kaksi ja kolme. Vaihtoehdon kaksi aineisto oli edellisen viikon äidinkielen aineistoaineen teksti, joka käsitteli aikuistumiseen liittyviä paineita, joita nuoret kokevat. Aineiston teemoja olivat sopivan ammatin hankkiminen, opiskelupaikka, yhteiskunnan ja median luomien tehokkuus- ja menestysvaatimusten toteuttaminen. Moni abiturienti kirjoitti aiheesta, joten ajattelin, että myös kakkosia

aihe voisi kiinnostaa, ja ryhmänohjaajien mukaan myös kiinnosti. Keskustelu käsitteli kiirettä ja stressiä, jota monet opiskelijat kokevat. Moni kokee tulevaisuuden epävarmuuden ahdistavana. Onneksi niin abien kirjoituksissa kuin keskusteluissa oltiin kriittisiä siihen, onko aikuisuus todella niin ahdistavaa kuin aineistossa esiteltiin. Moni odotti aikuisuudeltaan vielä nuoruuttakin antoisampia aikoja.

Selvästi tällainen aihepiiri sytytti, joten on syytä pohtia, missä muualla kyseisiä teemoja voisi käsitellä. Suurin aikaresurssi löytyy eri oppiaineiden sisällöistä. Esimerkiksi aikuisuuteen kasvamisen aiheita voisi helposti ja luontevasti käsitellä kurssien sisältöjen puitteissa ainakin opinto-ohjauksessa, psykologiassa, uskonossa, filosofiassa, äidinkiessä, yhteiskuntaopissa, terveystiedossa, elämäkatsomustiedossa sekä vieraisissa kielissä. Vuosittain voisi yhteisesti valita painotettavia teemoja ja käsitellä niitä valituissa oppiaineissa eri näkökulmista toisiaan täydentävästi

Tunnin sisältö

Tiedotusasiat / jakson tapahtumat kalenterista

Vaihtoehtoja

I Kakkosvuoden tapahtumat

II Keskustelua äidinkielen 19.9.2005 aineistoaineen pohjalta

”Aikuistuminen – ilotonta pakkopullaa?”

III ELÄMÄNPOLKUA ETSIMÄSSÄ

Elämänstrategiat uranvalinnassa

Mukana pari tehtävävaihtoehtoa

IV Jotain ihan muuta

3. jakso

Tänäkin lukuvuotena Voionmaan lukion avoimet ovet ja ammattikorkeakoulun ja yliopiston tutustumispäivä järjestettiin samana päivänä. Ryhmänohjaustunnin tehtävä oli motivoida opiskelijoita tarttumaan mahdollisuuteen kotona vietetyn vapaapäivän sijaan. Tarkoitus oli myös nostaa esiin se, että lukiossa opetettavilla perustaidoilla, kuten viestintä- ja kielitaidolla on merkitystä työnantajan silmissä. Mitään valvontaa ei järjestetty, joten jokaisen oli itse ratkaistava, pitikö tutustumismahdollisuutta sänkyä tärkeämpänä. Tämän tunnin jotkut ryhmänohjaajat kokivat melko vaikeana, koska heidän piti asettua opinto-ohjaajan rooliin. Toisaalta jokainen on toiminut työelämässä jo vuosia, joten omaa kokemusta vois rohkeasti hyödyntää. Saattaa hyvinkin olla, että tämä aihepiiri toteutetaan ensi vuonna ryhmänohjauksen sijaan opinto-ohjaustunneilla.

Tunnin sisältö:

**VOIONMAAN AVOIMET OVET –PÄIVÄ (11.11.) KAKKOSET JA KOLMOSET
VIERAILEVAT YLIOPISTOSSA JA AMMATTIKORKEAKOULUSSA**

Viime vuoden Studia-messuilla huomasimme selvästi, että opiskelija saa paljon enemmän irti, kun hänellä on joku ajatus tulevasta opiskelualasta / ammatista.

I Jokainen miettii AMK:n ja yliopiston aloja, itseään kiinnostavia ammatteja ja esittelee esim. ryhmissä tai koko luokalle.

II Voisi ryhmissä pohtia seuraavia kysymyksiä:

Mitä he pitävät tulevassa ammatissa / opiskelussa tärkeänä?

Millaisista tekijöistä hyvä ammatti muodostuu? Millaisessa ammatissa viihtyy?

Millaisia taitoja tulevaisuuden työntekijöiltä tarvitaan?

Mitä taitoja ja ominaisuuksia heillä itsellään jo nyt on?

Ryhmissä muut voivat myös antaa vinkkejä toisilleen (olet hyvä kuuntelija. . .)

III Mukana on kalvo Metso Paperin rekrytointipalvelusta.

Henkilöstövalinnassa korostettiin seuraavia tekijöitä

(tärkeysjärjestyksessä):

Pohtikaa ryhmissä, millaisia taitoja ja kykyjä kyseisiin taitoihin

liittyy. Esim. mitä opiskelijoiden mielestä ovat hyvät kommunikointi- ja

yhteistyötaidot.

5.3 Abit

1. jakso

Lukuvuoden aloituspäivä

2. jakso

Abien toisen jakson ryhmänohjauksessa haluttiin nostaa esiin opiskelijoiden omia kokemuksia syksyn kirjoituksista ja välittää vinkkejä ryhmän kirjoitusrupeaman vasta keväällä aloittaville abeille. Oma tulevaisuutta sai sijoittaa aikataulukkaan aina vuoteen 2020 saakka. Tehtävän tarkoitus oli olla hauska ja vapaamuotoinen. Tarkoitus oli myös vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, sillä ovathan abit koulu-uransa merkittävimmässä vaiheessa, josta vielä kaiken lisäksi suunnataan tulevaisuuteen, joka useilla on täysin hämärän peitossa. Itse pidän kaikkea tällaista spekulointia arvokkaana, tosin joissain ryhmänohjaajan kommentissa mainittiin, että tietoa aiheesta pitäisi olla enemmän ja pohdittiin, että kuinka moni abi avautuu omalle ryhmälleen tällaisissa aiheista. Itse pidin omalle abi-ryhmälleni hieman samanlaista pohdintaa sisältäneen tunnin edellisenä vuonna ja silloin ainakin naureskeltiin omille ja toisten hulvattomille haaveille. Ei tulevaisuuteen tarvitse suhtautua ainoastaan vakavasti. Omakin tämänhetkinen ammattini herättäisi varmasti huumoria vuoden 1989 abiryhmän joukossa.

Tunnin sisältö:

Tiedotusasiat

Vaihtoehtoja RO-tunnin sisältöön

I Syksyn kirjoitusten anti (keskustelua), vinkkejä, kokemuksia. Oliko kokemus kaiken hössötyksen arvoinen? Oliko hyötyä kevään kirjoituksiin?

II Abin vuosi

Sijoita elämäsi keskeiset tapahtumat kuukausijanjalle.

SYYSKUU 2005, LOKAKUU, MARRASKUU, JOULUKUU,

TAMMIKUU 2006, HELMIKUU, MAALISKUU, HUHTIKUU, TOUKOKUU,

KESÄKUU, HEINÄKUU, ELOKU.
SYYSKUU 2007
KESÄKUU 2010
JOULUKUU 2020

3. jakso

Abeille tutustumispäivä on varmasti kakkosia merkittävämpi, joten useimmilla motivaatio aiheeseen on varmasti kunnossa. Abivuoden motivaation sytyttämiseen tarvitaan kaksi sanaa: ylioppilaskirjoitukset ja jatko-opiskelupaikka.

Tunnin sisältö:

VOIONMAAN AVOIMET OVET –PÄIVÄ (11.11.) KAKKOSET JA KOLMOSET VIERAILEVAT YLIOPISTOSSA JA AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Viime vuoden Studia-messuilla huomasimme selvästi, että opiskelija saa paljon enemmän

irti, kun hänellä on joku ajatus tulevasta opiskelualasta / ammatista.

I Jokainen miettii AMK:n ja yliopiston aloja, itseään kiinnostavia ammatteja ja esittelee esim. ryhmissä tai koko luokalle.

II Voisi ryhmissä pohtia seuraavia kysymyksiä:

Mitä he pitävät tulevassa ammatissa / opiskelussa tärkeänä?

Millaisista tekijöistä hyvä ammatti muodostuu? Millaisessa ammatissa viihtyy?

Millaisia taitoja tulevaisuuden työntekijöiltä tarvitaan?

Mitä taitoja ja ominaisuuksia heillä itsellään jo nyt on?

Ryhmissä muut voivat myös antaa vinkkejä toisilleen (olet hyvä kuuntelija. . .)

III Mukana on kalvo Metso Paperin rekryointipalvelusta.

Henkilöstövalinnassa korostettiin seuraavia tekijöitä

(tärkeysjärjestyksessä):

Pohtikaa ryhmissä, millaisia taitoja ja kykyjä kyseisiin taitoihin

liittyy. Esim. mitä opiskelijoiden mielestä ovat hyvät kommunikointi- ja yhteistyötaidot.

5.4 Ryhmänohjaajien ajatuksia

Marraskuussa 2005 pyysin myös ryhmänohjaajilta palautetta ryhmänohjauksesta. Lomakkeessa oli kaksi kysymystä. 1. Mikä on mielestäsi ryhmänohjauksen merkitys ja tehtävä. 2. Miten toteuttaisit ryhmänohjausta? Hyödynnän vastauksia kehittämishankkeen lisäksi tammikuun VESO-päivässä, jossa ryhmänohjausta pohditaan. Ryhmänohjauksen merkitystä ja tehtävää pohdittiin seuraavasti:

”Oppilaan näkökulma: Saada yksi aikuiskontakti lisää, tietää keneen voi ottaa yhteyttä ongelmatilanteissa, kokea kuuluvansa pienempään ryhmään, kokea turvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Opettajan näkökulma: Pääsee sisälle paremmin koulun ja oppilaan maailmaan toimimalla ryhmänohjaajana, tuntee olevansa mukana koulun toiminnassa, haastattelujen kautta oppii tuntemaan oppilaita paremmin. En koe, että ryhmäläiset olisivat omia lapsiani, enkä ole heille äiti vaan opettaja ja ohjaaja.”

”Ajankohtaisten asioiden tiedottaminen, opiskelukavereiden tapaaminen, mahdollisesti yhteisen projektin, esim. retken merkeissä, opiskelumotivaation ja viihtyvyyden ylläpito.”

”Osoittaa, että joku huolehtii, ja että on joku tyyppi, jolta voi kysyä käytännön asioista. On varmaan helpompi lähestyä tuttua opettajaa, joka on ryhmänohjaajana koko lukioajan. Olisi myös hyvä, jos syntyisi hyvä ryhmähenki luokassa ja RO vois ehkä olla järjestämässä jotain yhteistä toimintaa, tsemppausta!”

”Opiskelijan opastaminen lukio-opiskeluun, käytännön asioiden opastaminen ja opiskelun tukeminen, opiskelijan tukihenkilönä toimiminen.”

”Luoda oppilaalle tunne, että hänestä välitetään ja häntä autetaan, ohjata opiskelussa, informoida tärkeissä opiskeluun liittyvissä ajankohtaisissa asioissa.”

”Ryhmänohjaus kuuluu osaksi opinto-ohjausta. Ryhmänohjaaja oppii tuntemaan ohjattavansa ja voi paremmin seurata opiskelijan toimintaa ja puuttumaan mahdollisiin ongelmiin.”

”Nuorista huolehtiminen!!, tiedottaminen, itsetuntemuksen lisääminen, hyvin hoidettuna koulu sujuu hyvin itsestään, oppilashuoltoasiat jäisivät väliin, opiskelija huomaa, että häntä ”seurataan” ja toivottavasti jokaiselle löytyy ihminen, jolle voi puhua, suuren opiskelijajoukon ”pilkkominen” pieneksi helpottaa asioihin puuttumista.”

”Seurata, ohjata, tukea opiskelijan koulutyötä. Opiskelijan näkökulmasta on varmasti hyvä tulla huomatuksi yksilönä ja juuri ryhmänohjaaja voisi kohdata ryhmänsä yksilöinä, ei massana. Kannustamista ei kai koskaan voi olla liikaa. On myös linkki kodin ja koulun välillä ja opiskeluasioissa muille opettajille. Ryhmyrin tulisi olla nuorelle aikuinen ja toinen ihminen – aikuiskontakti.”

”Ryhmänohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijan opiskelua ja itsenäistä vastuunottoa omista opinnoistaan. Tukeminen tapahtuu ohjaamalla, neuvomalla, tutustumalla opiskelijaan ja seuraamalla opiskelijan opintomenestystä.”

”Antaa perusinformaatiota lukiossa opiskelusta, auttaa tulevaisuuden suunnittelussa, henkilökohtaisen kontaktin luominen opiskelijaan.”

”Luokattomassa lukiossa jokainen opettaja on ryhmänohjaaja. Ryhmänohjaajan merkitys luonnollisesti korostuu siksi, että hänellä on mahdollisuus (velvollisuus) perehtyä nimenomaan 30 – 38 opiskelijaan tarkemmin ja keskitetympin. Tehtäväkenttä on tietenkin laaja tiedonjakajasta henkilökohtaiseen ohjaukseen. Tuntuu kuitenkin entistä enemmän tämän päivän lukiossa siltä, että erittäin tärkeä tehtävä ryhmänohjaajalla on opintojen seuranta ja eteneminen. Yo-kirjoitusten yhteydessä ongelma tuottaa valtavasti työtä hallinnolle.”

”Tiedotusasiat, opintojen seuranta ja tarvittaessa keskustelut, ryhmäytymisen ohjaaminen olisi ideaali, mutta onnistuuko näillä kuvioilla, kun koko porukan tapaa vain yhden kerran jakson aikana, on ryhmähengen virittely hankalaa. Riittääkö RO:n aika

kaiken muun lomassa? Olemassaolo, läsnäolo (hiljainen tai äänekkäämpi, jos tarve korvana oleminen tarvittaessa.”

”Hoitaa käytännön asioita, viedä koulun traditiota eteenpäin (juhlat ja niihin liittyvät traditiot), ryhmänohjaajan tulee olla jonkinlainen ”äiti” / ”isä” –hahmo, jota on helppo lähestyä. Opetussuunnitelman herättäminen henkiin (esim. yhteisöllisyys lihaksi.)”

”Ryhmänohjaus osoittaa mahdollisuudet kohti onnistunutta opiskelua, jossa tavoitteena on lukion päättötodistus ja yo-tutkinto. Ongelmien tai vaikeuksien ilmaantuessa opiskelijan valitsemalla tielle, ryhmänohjaus osoittaa uudet polut.”

Ryhmänohjaajien vastauksissa ryhmänohjauksen merkityksestä ja tehtävästä voi löytyä muutamia yhteisiä painotuksia. Tärkeimpinä pidettiin aikuiskontaktin tarjoamista nuorelle - välittäminen ja kannustaminen koettiin tärkeänä. Useimmat vastauksista käsittelivät opiskelujen tukemisen tärkeyttä eli lukio-opintojen etenemisen seurantaan jaksoittain sekä lukio-opiskeluun opastamista. Myös ajankohtaisista asioista ja opiskeluasioista tiedottamista arvostettiin.

Vaikka vastaukset eivät käsittele yksittäisiä ryhmänohjaustunteja vaan ryhmänohjaajan kaikkia tehtäviä, löytyy niistä asioita, joita jatkossa on yhdessä pohdittava. Mielestäni opiskelijan kasvun tekemisen näkökulmasta aikuiskontaktin tärkeyden korostaminen ryhmänohjaajien ajatuksissa on positiivinen asia. Opintojen seurannan merkityksen korostaminen johtuu kurssimuotoisen lukion pirstaleisuudesta ja yksilöllisyyttä korostavasta valinnaisuudesta. Kurssimuotoisen lukion opinto-ohjaajalle tulee paljon työtä kurssien vaihtamisesta, ryhmänohjaajalle kurssimäärien toteutumisesta. Mielestäni vastaukset osoittavat myös, että aivan yhtenäistä kuvaa ryhmänohjauksen merkityksestä ja tehtävästä ei ole, suunta kylläkin. Kehitystyön kannalta on olennaista, että tammikuun VESO-päivänä yhteisen kuvan ja suunnan löytämiseen kannattaa uhrata aikaa.

Toisena tehtävänä oli pohtia ryhmänohjauksen käytännön toteuttamista, kuten sisältöjä ja ryhmänohjaustuntien määrää. Ryhmänohjauksen toteuttamisideoissa tuli esille seuraavia ajatuksia:

”Voionmaan henki on hyvä lisätyönä viikoittaisella vastaanottoajalla.”

”Aiheina päihteiden käyttö, tupakointi, seksi, erilliset seksuaaliset suuntaukset, keskustelua eri aiheista, teemapäivä (esim. järjestöt esittäytyvät yms.), retket, Opo-retket – voisi pohjustaa ro-tunnilla – ro mukaan retkelle, oppilaan vastuu omasta opiskelusta, oppimisstrategiat, mikäli ei opi normaalisti, mitä voi silloin tehdä.”

”Alkuvuoden keskustelut ehdottoman tarpeen ja hyvä juttu, tarvittaessa töniminen kimpptapahtumiin (koulun erilaiset tapahtumat), talkoot tosi hyvä yhteishengen luoja, vaikea hypätä opon rooliin joissakin asioissa (uravalinta, jatko-opinnot), itsenäinen, itseohjautuva ryhmä saattaa tuntea opintojen perusjuttujen kertaamisen turhaksi. Vaikea keksiä sisältöjä, aika kuluu tiedotukseen. Antoisinta mielestäni kahdenkeskiset keskustelut, voisiko ryhmätunnin osaa käyttää pienempiin ryhmiin, kahdenkeskisiin keskusteluihin.”

”Selkeä työnjako ro – opo-aiheissa, mutta toisaalta ro:lla henkilökohtainen pedagoginen vapaus, kuitenkin varmasti järkevää pitää yhtäaikaista samanpituiset ro-tunnit / tuokiot.”

”Perusinformaation jakaminen, yksilön kohtaaminen, lisää faktoja tulevaisuudesta, jos tietoa liian vähän, ei tiedä mitä suunnitella, haluavatko opiskelijat kertoa haaveistaan melko tuntemattomille ihmisille.”

”Opiskelijoiden haastattelut, opintomenestyksen seuranta jaksoittain (ro + jaksossa opettaneet opettajat – esim. lyhyt yhteenveto opiskelijoista, joista erityistä mainittavaa – plussaa tai miinusta. Jaksojen päätyttyä keskustelut tarvittaessa opiskelijoiden kanssa, erityistapauksista tieto oppilashuoltoryhmälle. Ro-tuokioissa jaksoittain yhteenveto ryhmän opintomenestyksestä, kurssikertymistä yms. – yleiskatsauksena. Saisi ehkä opiskelijat oivaltamaan, että etenemistä seurataan tarkasti ja ottamaan vastuuta enemmän. Myös opiskelijoiden vastuuttamista, eikä pelkästään ryhmänohjaajan työllistämistä. Esim. jos suunniteltu tahti jaksossa ei toteudu, opiskelijalta selvitys rotille siihen liittyvistä syistä.”

”Varmasti ryhmänohjaus on toteutunut varsin mallikkaasti. Tuntien sisällöt ajoissa rotille, jotta voi tutustua aiheeseen rauhassa.”

”Jokaiselle luokkatasolle ”vastaava-ro”, joka keskustelee reksien, opojen ja opettajien kanssa, mitä asioita olisi käsiteltävä. Pitäisi myös päiväkirjaa siitä, mitä on tehty, auttaa tulevia ryhmänohjaajia. Toiminnallisuutta! leikit, kisat, teematilaisuuksia”

”Säännölliset haastattelut milloin tahansa lukuvuoden aikana.”

”Pari kertaa jaksossa tai tarpeen mukaan, haastattelut ovat hyvä!”

”Yhteistoimintaa, tutustumista, opinto-oppaan läpikäyntiä, opiskelutekniikat.”

”Ryhmänohjaustunneista tutustumisleikkeineen en kauheasti tykkää. Haluaisin opettaa ryhmääni yhtenä kokonaisuutena enemmän kuin vain yhden kurssin 1. vuoden alussa. Vaikka joka vuosi väh. yksi kurssi ryhmänohjausporukalle pelkästään omaa opetettavaa ainettani (vaikeaa tietenkin lukujärjestysteknisesti.”

Ryhmänohjauksen toteutusta käsittelevään kysymykseen tuli huomattavasti suppeampia vastauksia, mikä osaltaan kertoo siitä vaikeudesta, mikä käytännön toteutukseen liittyy. Kuinka usein ryhmänohjausta toteutetaan? Mitä silloin tehdään? Millaisia teemoja käsitellään? Olennainen kysymys jatkossa on myös se, kuka toiminnan suunnittelee?

Joissain palautteissa toivottiin ryhmänohjauksen ja opinto-ohjauksen tehtäväkuvien selventämistä, mikä liittyy juuri tuntien sisältöihin. Tämän hankkeen kokemuksilla siirtäisin ryhmänohjaustuntien suunnittelun ryhmänohjaajien tehtäväksi ja sisällöt sellaisiksi, että ryhmänohjaajat kokevat tehtävänsä mielekkääksi. Tämä aihe varmasti nousee keskusteluun, kun tulevista suuntauksista päätetään.

Haastattelujen etuja ovat kehuneet niin opettajat kuin pääosa opiskelijoistakin. Luulisin, että opettajia ja opiskelijoita kiinnostaa sama kuin opinto-ohjaajaakin ohjaustilanteessa eli kahden ihmisen välisen vuorovaikutuksen syvyys ryhmätilanteisiin verrattuna. Haastatteluja jatketaan myös tulevaisuudessa.

Yhteisten tapahtumien ja yhteisen tekemisen arvoa pidetään vastauksissa tärkeänä aivan kuten opiskelijoiden antamissa palautteissa. Kysymys kuuluukin, miksi

tapahtumia järjestää aina vain kourallinen opettajia ja opiskelijoita, jos tapahtumien arvo nähdään laajasti niin merkittävänä. Varmasti syyksi esitetään opiskelu- ja työkiireet, mutta sama kiire on niillä aktiivisilla, jotka yhteisen hyvän eteen jaksavat ponnistella. Vaikka Voionmaan henkeä yleensä kehuaan, olisi yhteisessä osallistumisessa paljon parannettavaa, jotta kyseinen lause ei kutistuisi pelkäksi fraasiksi, jota koulussa toistellaan. Ryhmäohjauksen yhtenä päätehtävänä jatkossa voisi olla keskittyminen yhteisen osallistumisen vahvistamiseen, mikä samalla voimistaisi lukion yhteishenkeä. Yhtenä ensi vuoden käytännön välineenä voisi toimia yrittäjyyslukioon liittyvä projektimainen oppiminen, jossa opiskelijat kehittävät erilaisia projekteja, jotka voisivat aluksi olla juuri kouluun liittyvien uusien tapahtumien kehittämistä ja myös vanhojen vahvistamista.

Vastauksissa perättiin opiskelijan henkilökohtaisen vastuun korostamista. Kun uusia ohjausjärjestelmiä kehitellään, on vältettävä liiallista opiskelijan paapomista. Vastuullisuutta oman opiskelun etenemisestä kyllä lukion alussa korostetaan, mutta usein käy niin, että juuri ns. vastuuttomia opiskelijoita hyysätään ja viedään eteenpäin ilman, että opiskelija itse toimii riittävän aktiivisesti. Ryhmäohjauksen näkökulmasta vastuullisen korostaminen voisi olla vähintäänkin sitä, että mikäli esim. opiskelutavoitteet jäävät toteutumatta, opiskelija selvittää asian ryhmäohjaajalle ja yhdessä mietitään, mitä opiskelija voisi tehdä, jotta opinnot etenisivät. Perinteisesti nämä asiat tapahtuvat opinto-ohjaajan työhuoneessa, mutta ryhmäohjaaja pystyisi halutessaan puuttumaan ongelmiin vieläkin nopeammin.

Vastausten viimeisenä palautteena oli seuraava sitaatti, joka mielestäni paljastaa paljon aineenopettajien ajattelutavoista. ”Ryhmäohjaustunneista tutustumisleikkeineen en kauheasti tykkää. Haluaisin opettaa ryhmääni yhtenä kokonaisuutena enemmän kuin vain yhden kurssin 1. vuoden alussa. Vaikka joka vuosi väh. yksi kurssi ryhmäohjausporukalle pelkäästään omaa opetettavaa ainettani (vaikeaa tietenkin lukujärjestysteknisesti.” Ajatus saman ryhmän opettamisesta on tärkeä ja myös toimiva: opetuksen lomassa opettaja tutustuu hyvin ryhmään ja pystyy luontevasti hoitamaan ryhmäohjausta. Lukujärjestystekniikka ei tuota ongelmia, mikäli yhteistä tahtoa tällaiseen järjestelmään löytyy. Ryhmäohjauksen kannalta toinen paljastava seikka on siinä, että tutustumisleikit eivät kiinnosta, mutta halu opettaa omaa ainetta omalle ryhmälle on vahva. Niin se taitaa olla, että aineenopettajien maailmassa mikään ei mene oman aineen edelle ja siksi varmasti tämänkin hankkeen aikana on tuntunut siltä, että on välillä toivottoman tehtävän edessä. Oma aine –ajattelun ehdottomuuden voisi todellakin kääntää hyödyksi antamalla ryhmäohjaajille mahdollisuus opettaa ainettaan omalla ryhmälleen läpi lukion ja samalla oman oppiaineen opetuksen lomassa myös ryhmän yhtenäisyys kasvaksi ja suhde ryhmäohjaajaopettajaan vahvistuisi.

5.5 Syyslukukauden 2005 päätelmiä

Syksyn tuntien rakenne on pääosin sama kuin viime vuonna. Palautekysely pidetään vasta keväällä, joten tärkeimmät huomiot ryhmäohjauksesta olen tehnyt edellisen vuoden palautteiden pohjalta. Ensimmäisen jakson ryhmäohjauspäivä eteni vanhan kaavan mukaisesti siten, että uusille opiskelijoille esiteltiin opinto-opista lukio-opiskelun perusasioita. Toisen jakson ryhmäohjaustunnille tein useita vaihtoehtoja, joita eri vuosiasteiden ryhmäohjaajat sovelsivat halunsa mukaan. Kolmas jakso ei ole vielä alkanut, joten tunneista ei ole vielä kokemusta. Tunnin sisältö on ykkösillä lukiokurssin sisältöä tukeva eli oppimisen taitojen ja tapojen esittely. Kakkosten ja

kolmosten tunnit liittyvät aiheiltaan työelämään ja jatko-opiskeluun. Tarkoitus on myös herättää ajatuksia ennen Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston esittelypäivää (11.11.). Kaikin puolin koordinoititehtävä on tuntunut helpommalta kuin ensimmäisenä vuotena.

Syksy toi mukanaan muutakin positiivista. Äidinkielen opetus maistui ykkösten kanssa niin hyvältä, että asiaa oli pakko kyseiseltä ryhmältä selvittää. Opetin 35 hengen ryhmää yksilöitä, jotka alusta saakka tukivat ja kannustivat toisiaan ja nostivat koko ryhmänä omaa tasoaan äidinkielen kurssin aikana. Kyse oli ryhmästä 05C, joka sai olla ensimmäisessä jaksossa useilla eri oppiaineiden kurseilla omana ryhmänä, mikä näkyi juuri yhteishengessä. Opinto-ohjaaja Markku Leskelä oli tehnyt ensimmäisen jakson työjärjestyksen siten, että ryhmä sai olla paljon yhdessä ja kasvaa ryhmäksi. Vanhassa luokkamuotoisessa lukiossa oli selvästi tehty jotain oikein.

Monissa lukioissa on tehty samanlainen huomio, sillä useissa Keski-Suomen lukioissa on osittain siirrytty takaisin luokkamuotoiseen lukioon. Myös Voionmaalla on halua samanlaiseen muutokseen, joten aloin selvittää asiaa ensimmäisen vuoden opiskelijoilta. Heidän muutoshalukkuutensa ei ollut opettajakunnan tasolla, mutta sain heiltä toteuttamiskelpoisia malleja, joissa oma ryhmä saisi olla enemmän yhdessä. Suosituimmaksi nousi järjestelmä, jossa esim. kyseinen 05C on yhdessä seuraavasti:

ENSIMMÄINEN VUOSI

JAKSO 1 JAKSO 2 JAKSO 3 JAKSO 4 JAKSO 5 JAKSO 6
05C ----- 05C ----- 05C -----

TOINEN VUOSI

JAKSO 1 JAKSO 2 JAKSO 3 JAKSO 4 JAKSO 5 JAKSO 6
05C ----- 05C ----- 05C -----

KOLMAS VUOSI

JAKSO 1 JAKSO 2 JAKSO 3 JAKSO 4
05C -----

Vuosi aloitettaisiin aina yhdessä. Kyse on aina yhdestä kurssista joka toinen jakso. Poikkeuksena kuitenkin ensimmäisen vuoden ensimmäinen jakso, jossa yhteisiä kurseja voi olla useampikin. Yhteiset kurssit valittaisiin eri aineiden pakollisista kurseista. Oma ryhmänohjaaja voisi pitää esim. kurssit ensimmäisessä ja viidennessä jaksossa. Esitin useille ryhmille mallia, jossa jokaiseen jaksoon valittaisiin yksi yhteinen kurssi, mutta tämä torjuttiin yleisesti liian tylsänä. Opiskelijat olivat yksimielisiä siitä, että on mukavaa, kun on taukoa omasta ryhmästä ja toisaalta tauon jälkeen on mukava nähdä oman ryhmän opiskelijoita.

Toinsena perusteluna oli yleisesti se, että kurssimuotoisessa systeemissä tutustuu useampiin opiskelijoihin, koska jokaisella kurssilla on eri ihmiset. Lukiolaisen näkökulmasta ihmissuhteet merkitsevät paljon. Tällaisessa mallissa voisi hyödyntää kurssimuotoisen lukion vaihtelua ja toisaalta säilyttää kosketus omaan luokkaan. Käytännössä tällaisen uuden järjestelmän organisointi on helppoa. Kun opiskelijat

tekevät valintoja keväällä, annetaan ryhmille tietyistä jaksoista sama kurssi, jonka jokainen valitsee.

6 RYHMÄNOHJAUKSEN TULEVAISUUS

Pidän tärkeänä, että ryhmänohjauksen arvoa opiskelijalle ja koululle pohditaan myös jatkossa. Ryhmänohjaustuntien sisällöissä on mielestäni paljon tärkeitä asioita, joita lukiossa on syytä käsitellä. Ensin on ratkaistava kysymys, kuinka usein ryhmänohjausta pidetään. Riittääkö kerran jaksossa pidettävä tunti vai pitäisikö ryhmänohjaukselle olla joka viikko varattuna aika, jolloin kyse on usein tiedottavasti ryhmänohjauksesta? Henkilökohtaisesti haluaisin molempien vaihtoehtojen yhdistelmän.

Lukuvuotena 2006 – 2007 kokeillaan esittelemääni mallia, jossa oma ryhmä opiskelee yhdessä joka toinen jakso. Kun ryhmän yhteishenki vahvistuu, ryhmä ohjaa myös itse itseään. Mukana kulkevat myös ryhmänohjaajat sekä aineenopettajat, jotka omassa oppiaineessaan saavat usein vielä ryhmänohjaajaa läheisemmän kontaktin ryhmään. Siksi on myös tärkeää, että ryhmä pääsee ryhmänohjaajan opetukseen. Yhtenä vaihtoehtona on pohdittu osittaista paluuta entiseen luokalliseen lukioon. Kevään 2006 aikana selvitellään, voisiko ensimmäisen luokka olla luokkamuotoinen, turvallisesti lukio-opiskeluun johdettava opiskelumuoto. Samalla ratkeaisi monia palautteissakin kuvattuja ongelmia: ryhmäytyminen olisi luontevampaa opetusryhmänä, joka opiskelisi eri aineita yhdessä. Toisena vuonna kurssimuotoisuutta ja valinnaisuutta lisättäisiin.

Koska ryhmänohjaustunteja on tuskin koskaan mahdollista pitää riittävästi, on katse mielestäni käännettävä eri oppiaineiden sisältöihin ja opetukseen. Jokaisessa oppiaineessa on paljon niitä sisältöjä, joita ryhmänohjauksessa pidetään tärkeänä. Koska jokainen opiskelija käy samat pakolliset ja usein myös syventävätkin kurssit, on selvää, että yhteinen perusta on olemassa. Eri aineiden opettajien, opinto-ohjaajien ja rehtoreiden olisi tärkeää tietää suunnittelun kannalta, mitä kyseisen oppiaineen kurssissa tarkalleen opetetaan. Mielestäni tällaista yhteistyötä lisäämällä voitaisiin saada syventävä ote niihin oppiaineiden ohessa opittaviin tietoihin ja taitoihin, joita nuori elämässään tarvitsee.

Lukion uuden opetussuunnitelman aihekokonaisuudet voisivat tarjota mahdollisuuden oppiaineiden välisen yhteistyön lisäämiselle. Pelkona uuden tulokkaan näivettymiselle ovat kaupunkien, kuten Jyväskylän, pysyvät säästötalkoot, jotka vievät pohjaa opetussuunnitelmien tarjoamista mahdollisuuksista. ”Aihekokonaisuudet ovat lukion toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, opetusta eheyttäviä painotuksia. Niissä on kysymys koko elämäntapaa koskevista asioista. (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2003)”

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys, hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä kehitys, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus, teknologia ja yhteiskunta, viestintä- ja mediaosaaminen. Ryhmänohjauksen tavoitteiden näkökulmasta nousevat esiin esim. aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys, hyvinvointi ja turvallisuus sekä viestintä- ja mediaosaaminen.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita osallistuviksi, vastuuta kantaviksi ja kriittisiksi kansalaisiksi. Olen tällä hetkellä mukana Jyväskylän yrittäjyyslukiohankkeessa, joka alkaa ensi lukuvuonna Muuramen, Palokan, Laukaan ja Voionmaan lukioissa. Hanke hyödyntää aihekokonaisuuden teemoja, ja toimintatapa perustuu ryhmän tai tiimin jäsenten vahvuuksien hyödyntämiseen sekä vahvan yhteishengen luomiseen.

Myös Hyvinvointi ja turvallisuus -aihekokonaisuus tarjoaa tärkeitä ryhmänohjauksen teemoja, joita olemme esim. viime vuoden hyvinvointiteeman ympärillä käsitelleet. ”Lukioyhteisössä tulee luoda edellytyksiä osallisuuden, keskinäisen tuen ja oikeudenmukaisuuden kokemiselle. Nämä ovat tärkeitä elämänolon, mielenterveyden ja jaksamisen lähteitä. Hyvinvointi ja turvallisuus -aihekokonaisuuden tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää oman ja yhteisönsä hyvinvoinnin perusedellytykset.” (Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2003.)

Opetussuunnitelmat ja koulujen työsuunnitelmat tarjoavat riittävästi mahdollisuuksia ryhmänohjauksen laadukkaaseen toteuttamiseen. Tärkein haaste on motivoida niin opettajat kuin opiskelijat ymmärtämään ryhmänohjauksen merkitys. Opettajan on välillä syytä irrottautua aineenopettajan roolista ja katsoa tilannetta opiskelijan kasvun näkökulmasta. Toisaalta opiskelijan tulisi myös itse oivaltaa, mitä merkitystä ryhmän tuella voisi hänellä olla. Moni opiskelija suhtautuu varsin välinpitämättömästi aineisiin, joita ei arvioida numeroin. Usein kysymys on myös kiireestä ja kurssin opetustuntien vähyydestä, jolloin kaikki muu toiminta tuntuu ylimääräiseltä puuhastelulta. Kun kurssimuotoisen 6-jaksojärjestelmässä toimivan lukion lukuvuodessa on kuusi alkua ja loppua, jää rauhalliselle työskentelylle vähemmän aikaa. Kun vielä toteaa, että Jyväskylän lukioista on leikattu lähes kaikki soveltavat kurssit, ei päätelmä voi olla selvempi – paluu vanhaan luokalliseen lukioon poistaisi kiirettä, ehkäisisi opettajien väsymistä ja takaisi rauhallisemman ja turvallisemman ympäristön lukion aloittavalle nuorelle.

LÄHTEET

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Opetushallitus 2003.

Ohjauksen järjestäminen, Yhteinen Jyväskylän lukio 2005. Saatavilla www-muodossa: http://opspro.peda.net/jyvaskyla/viewer.php3?DB=jklymlukio1&mode=2&document_id=14. Luettu 16.10.2005.

Ruponen, Nummenmaa, & Koivuluhta, 2000. Ryhmäohjaus muutoksen mahdollisuuden maisemana. Teoksessa Onnismaa, Pasanen & Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuula, 1999. Toimintatutkimus: Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Suojanen, 1992. Toimintatutkimus koulutuksen ja ammatillisen kehittymisen välineenä. Helsinki: Finn Lectura.

Vanhalakka-Ruoho, 2004, Ryhmäohjaus opinto-ohjaajan työmuotona. Teoksessa Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksissa. Opetushallitus 2004.

Vilkko-Riihelä, 2001. Psykye: Psykologian käsikirja. WSOY. Porvoo 2001

Voionmaan lukion hyvinvointisuunnitelma 2005.